

Τα Χριστούγεννα των παιδικών μου χρόνων

Στο χωριό μας, την Τσάκονη Καστοριάς με μόλις τριακόσιους το πολύ κατοίκους, στα χρόνια μου τα παιδικά, την παραμονή των Χριστουγέννων, δεν είχαμε φαγοπότια, γλεντοκόπια και ξενύχτι έξω από τα σπίτια μας. Ούτε σήμερα έχουμε. Άλλωστε τα μόνα κέντρα διασκέδασης ήταν τα καφενεία του χωριού, στα οποία γινόταν γλέντια μόνο του Αγίου Αθανασίου (18 Ιανουαρίου), λόγω των χειμερινών καιρικών συνθηκών, με παραδοσιακά μουσικά σχήματα. Τον δεκαπενταύγουστο, της Παναγίας και του Αγίου Αθανασίου (Ανακομιδή Ιερών Λειψάνων του Αγίου Αθανασίου, πανηγυρίζει το ομώνυμο εξωκλήσι μας) έχουμε τα πανηγύρια του χωριού μας.

Δεν γνωρίζαμε λοιπόν τι είναι το ρεβεγιόν! Δεν είχαμε αυτή την ξενόφερτη συνήθεια παραμονή των Χριστουγέννων. Ομολογώ πως ούτε τώρα την έχουμε στο σπίτι μας. Μέναμε πάντοτε στο σπίτι. Πέφταμε για ύπνο από νωρίς γιατί έπρεπε μετά τα μεσάνυχτα, μόλις χτυπούσε η καμπάνα, να πάμε στην εκκλησία. Χριστούγεννα! Αν δεν πήγαινες νύχτα στην εκκλησία δεν καταλάβαινες Χριστούγεννα.

Λέγαμε τα Χριστουγεννιάτικα κάλαντα πάντα την παραμονή των Χριστουγέννων, πηγαίνοντας σ' όλα τα σπίτια του χωριού. Μας έδιναν οι νοικοκυρές κουλουράκια, καρύδια, κάστανα, μήλα. Ό,τι είχανε. Από τα μέσα Οκτωβρίου, κάθε χρόνο, ξεκινούσαμε να μαζεύουμε κλαδιά, αγκαθιές και διάφορα ξύλα, για ν' ανάψουμε τη μεγάλη φωτιά στη γειτονιά μας, την μουμπούνα. Για να ζεσταθεί ο νεογέννητος Χριστός. Τραγουδούσαμε και στα σπίτια και στη φωτιά τα δικά μας κάλαντα. Ακόμη τα θυμάμαι:

*«Στη γωνιά μας κόκκινο τ' αναμμένο τζάκι.
Τούφες χιόνι πέφτουνε στο παραθυράκι.
Όλο απόψε ξάγρυπνο μένει το χωριό
Και χτυπά Χριστούγεννα το καμπαναριό.*

*Έλα Εσύ που αρχάγγελοι Σε ανυμνούν απόψε,
Πάρε από την πίττα μας, που ευωδιά και κόψε.
Έλα κι η γωνίτσα μας καρτερεί να' ρθείς!
Σου 'στρωσα Χριστούλη μου για να ζεσταθείς!»*

Αυτά τα κάλαντα τραγουδούσαμε. Πολύ λιγώτερο το «Καλήν εσπέραν άρχοντες». Καλήν εσπέραν γιατί τα κάλαντα τα λέγαμε από βραδύς.

Την παραμονή των Χριστουγέννων, ο παππάς Δημήτρης ο Μαλέας, καλός άνθρωπος και καλός κληρικός, μαζί με τους επιτρόπους και τις γυναίκες της εκκλησίας, ετοίμαζε τον ναό για να υποδεχθεί όλους τους χωριανούς. Μετά τα μεσάνυχτα, αξημέρωτα, χτυπούσε η καμπάνα. Πηγαίναμε στον Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, την εκκλησία του χωριού μας. Χριστούγεννα!

Ακούγεται η μελωδία και το μεγαλείο της Χριστιανικής Ποίησης. Ψάλλεται ο Ύμνος της Γέννησης του Ρωμανού του Μελωδού:

*«Ἡ παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκει,
καὶ ἡ γῆ τὸ σπήλαιον τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει·
ἄγγελοι μετὰ ποιμένων δοξολογοῦσι,
μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος ὁδοιποροῦσι·
δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.»*

Και συνεχίζει ο ίδιος υμνογράφος στην πανηγυρική Θεία Λειτουργία των Χριστουγέννων.

*«Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ
κόσμῳ, τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς
ἄστροις λατρεύοντες, ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο· σὲ
προσκυνεῖν, τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ σὲ
γινώσκειν ἐξ ὕψους ἀνατολήν, Κύριε δόξα σοι.»*

Μετά τη Θεία Κοινωνία και το «δι' ευχών» του παππά Δημήτρη επιστρέψαμε στα σπίτια μας πρωί. Τρώγαμε κάτι ελαφρύ, μέχρι να ετοιμασθεί το μεσημέρι το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι.

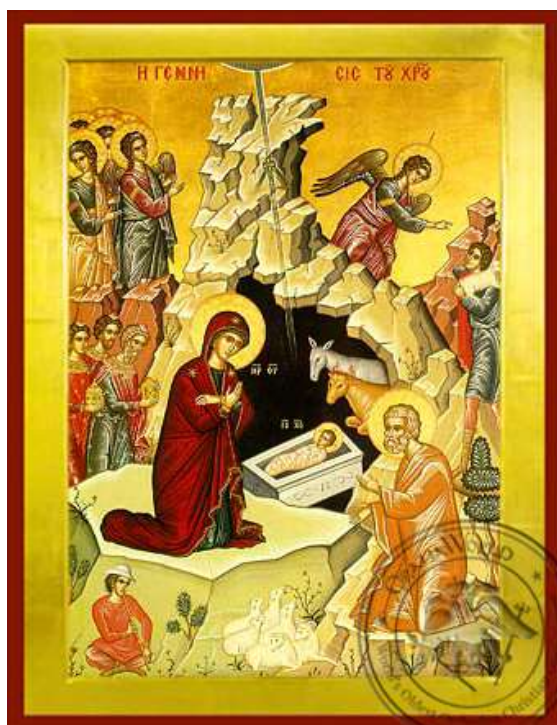
Η μητέρα μου, που ήταν κι αγρότισσα και νοικοκυρά καλή και μάννα και σύζυγος, μαζί με τον πατέρα μου φρόντιζαν να μην λείπει τίποτε. Χοιρινό και κοτόπουλο δικά μας, ψωμί ζημωτό και τσουρέκια από δικό μας αλεύρι, ψημένα στο δικό μας φούρνο. Κουλουράκια. Τσίπουρο και κρασί με σταφύλια απ' τ' αμπέλι μας. Μήλα δικά μας. Όλα δικά μας, κατ' οικιακήν οικονομίαν.

Άλλοι καιροί οι σημερινοί. Ξεμακρύναμε από τον παραδοσιακό ελληνικό και χριστιανικό τρόπο γιορτασμού των Χριστουγέννων, ακόμη και στα χωριά. Η τεχνολογία, τα ΜΜΕ, ο μιμητισμός, η ροπή προς κάθε τι ξένο, η εμπορευματοποίηση των πάντων μας οδήγησαν και μας οδηγούν σε γιορτασμό παραμορφωμένο, ξένο προς τις απλοϊκές, λαϊκές, ταπεινές και γι' αυτό όμορφες παραδόσεις μας.

Τώρα που εν μέσω πανδημίας ξεφύγαμε από την κανονική ζωή. Τώρα, που ξανάρχονται στο νου μου τα λόγια τα σοφά του αγίου των Ελληνικών Γραμμάτων Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη (1851-1911). Τα λόγια του, τα τόσο επίκαιρα, από το διήγημά του «Ἡ χολεριασμένη», που δημοσιεύθηκε το 1901, πριν 119 χρόνια και αφορά την επιδημία που έπληξε την Αθήνα το 1854, πριν 167 χρόνια, που τη διηγήθηκε μια σεβάσμια γερόντισσα Αθηναία: «...Τότε σαν ἦλθε το κακό χολεριάστικα κι ἐγὼ και με εἶχαν παρατήσει ὅλοι οἱ δικοί μου, ὅπως ο ἄνδρας μου κι ο ἀδελφός μου... Ἡ γειτονιά ἔρημη, ο κόσμος εἶχε φύγει, οἱ αὐλόπορτες κλεισμένες, παράθυρα κλειδομανταλωμένα. Ψυχὴ δὲν εφαινετο πουθενά». Η χολέρα τότε «βάσταξε» τρεις μήνες, μέχρι του Αγίου Φιλίππου (14.11.1854). Δηλαδή πανδημίες περάσαμε και στο παρελθόν. Για τη συγκεκριμένη μάλιστα πανδημία ο Παπαδιαμάντης, στο ίδιο διήγημά του αναφέρει: «... Μέναμε διαιτώμενοι εἰς τὴν οἰκίαν μας, στραβοπατοῦντες ἀπὸ δωμάτιον εἰς δωμάτιον, ὡς ποταμιαία καβούρια, ἀλιβάνιστοι, αλειούργητοι,

ακοινώνητοι, με την ελπίδα ότι σύντομα θα ανθρωπέψουμε και πάλι...». Με την ελπίδα λοιπόν να ξαναγίνουμε κανονικοί άνθρωποι, ν' ανθρωπέψουμε ξανά, ας ανοίξουμε τις καρδιές μας. Ας αφήσουμε να μπει μέσα μας ο νεογέννητος Χριστός, που είναι ο ήλιος ο νοητός της δικαιοσύνης και η αληθινή αγάπη.

Ας προσευχηθούμε και ας απευθυνθούμε σ' Εκείνον με τον ύμνο που έγραψε ο μοναχός Ανατόλιος (8^{ος} αι., άκμασε το 770 μ.Χ.), που έγινε εικόνα κι αιογραφία της Γέννησης, ζητώντας να μας ελεήσει και να μας βοηθήσει να υπερβούμε την ποικιλόμορφη κρίση της σήμερα. Της πανδημίας του κορονοϊού. Την οικονομική και κοινωνική. Την κρίση των αρχών και των αξιών.

«Τί σοι προσενέγκωμεν Χριστέ, ὅτι ὤφθης ἐπὶ γῆς ὡς ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς; ἕκαστον γὰρ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων, τὴν εὐχαριστίαν σοι προσάγει· οἱ Ἄγγελοι τὸν ὕμνον, οἱ οὐρανοὶ τὸν Ἀστέρα, οἱ Μάγοι τὰ δῶρα, οἱ Ποιμένες τὸ θαῦμα, ἡ γῆ τὸ σπήλαιον, ἡ ἔρημος τὴν φάτνην· ἡμεῖς δὲ Μητέρα Παρθένον· ὁ πρὸ αἰώνων Θεὸς ἐλέησον ἡμᾶς.»

Γένοιτο. Καλά Χριστούγεννα. Χρόνια Πολλά και Καλά με Υγεία και Χαρά.

Λάζαρος Κυρίζογλου
Δήμαρχος Αμπελοκήπων-Μενεμένης
Α' Αντιπρόεδρος Κεντρικής Ένωσης
Δήμων Ελλάδος